

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2



100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

VELEHRAD (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

Ulice Buchlovská, Na Hrádku. Vrcholný středověk, novověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

V souvislosti s revitalizací kanalizačních stok v ulicích Buchlovská a Na Hrádku v obci Velehrad proběhl v roce 2018 archeologický dohled a následný záchranný archeologický výzkum. Rekonstruovaný úsek kanalizace se nachází západně od areálu kláštera na „ostrově“, který dříve ohraničoval mlýnský náhon (z jihozápadní strany) a tok potoka Salaška (ze severozápadní strany). Začátek rekonstruovaného úseku se nachází na trojúhelníkovité návsi na křižovatce ulic Buchlovská a Na Hrádku. Tato náves je situována přímo naproti předpokládanému původnímu vstupu do areálu kláštera (blíže Schenk et al. 2014) a lze ji považovat za historicky nejstarší část obce. Na začátku 15. století je před klášteřem doložena krčma. Z prostoru návsi pokračuje rekonstruovaný úsek dále severozápadním směrem do ulice Buchlovská. Plošně zkoumané archeologické situace se nacházely pouze v prostoru návsi, jejíž střed lze vztáhnout k souřadnicím 49,1036831° N, 17,3928614. Dále k SZ byl průběh výkopu dokumentován jen na profilech.

Samotné výkopy probíhaly v linii stávající kanalizační stoky, ovšem nové potrubí bylo uloženo o 50 cm níže než potrubí stávající. Následkem tohoto prohloubení byla na úrovni domu č. p. 29 porušena cihlová klenba kanalizační stoky orientované v azimutu 86°. Nejvyšší bod vnějšího pláště klenby v místě nálezu lze vztáhnout k nadmořské výšce 206,35 m n. m., nacházel se tak v hloubce 1 m pod současným povrchem. Klenba byla vyzděna z pálených cihel v tříčtvrteční vazbě, dno kanalizace pak v půl vazbě kolmé na osu kanalizace. Těleso kanalizace bylo zahlobeno do tmavě zeleňošedých vrstev písčitého jílu, které lze na základě ojedinělých nálezů keramiky datovat do období pozdního středověku. Samotná kanalizace byla vybudována pravděpodobně v době barokní přestavby blízkého kláštera v období konce 17. století až 1. poloviny 18. století. Do tohoto období můžeme datovat také početný keramický materiál pocházející z okolních zásypových vrstev. O něco mladší nálezy pak byly získány také z výplně barokní stoky, která byla v době výzkumu z větší části zanesena jílovitými a písčitými sedimenty.

Další zajímavá situace byla odkryta v cestě před domem č. p. 11, kde byla výkopem porušena dubová výdřeva mlýnského náhonu. Tuto nálezovou situaci lze pravděpodobně rovněž vztáhnout k období barokní přestavby kláštera a době stavebního rozvoje obce. Zachycené archeologické struktury v prostorách nejstarší části obce Velehrad přinesly v roce 2018 důležité poznatky nejenom k vývoji samotné obce, ale v širším kontextu i k problematice lokalizace původního vchodu do areálu kláštera.

Tomáš Chrástek, Jaroslav Bartík

Literatura

Schenk, Z., Vrla, R., Mikulík, J. 2014: Archeologický výzkum západní brány na Velehradě. K otázce původního vstupu do cisterciáckého kláštera na Velehradě. *Slovácko LV* (2013), 221–234.

Resumé

Velehrad (Uherské Hradiště District). Buchlovská Street, Na Hrádku Street; Middle Ages and younger. Village. Rescue excavation.

VELKÁ BYSTRICE (OKR. OLOMOUČ)

„Krenice“. Středověk. Sídliště (?). Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Vlastivědné muzeum v Olomouci získalo čtyři artefakty, které byly nalezeny pomocí detektoru kovů na západním okraji katastrálního území Velké Bystřice. Podle sdělení nálezce pochází veškerý materiál z trati „Krenice“. Ve třech případech jde v podstatě o olovené „přesleny“ (obr. 91: 1–3). Dva mají bochánkovitý tvar, třetí kus je spíše polyedrický. Na jeho povrchu registrujeme výzdobu pomocí šikmých rýžek (obr. 91: 3). Podobnou kolekci olovených „přeslenů“ evidujeme z okolí města Krnova. Ta zůstala datačně blíže nezařazena, neboť spolu s nimi bylo objeveno pouze miskovité lotové závaží, které můžeme klást do středověku až raného novověku (srov. Doležel 2008, 196–198; Bříza, Kršňáková, Sosín 2017, 217, obr. 21A, B).

Poslední artefakt z výše uvedené polohy představuje větší fragment opaskového nákončí vyrobeného ze slitin barevných kovů. Nákončí má zhruba lichoběžníkovitý tvar. Spodní část je odlita do podoby rybího ocasu s tím, že středový výčnělek ukončuje vývalek se stylizovaným žaludem. Na horní straně se nachází rytá výzdoba (obr. 91: 4). Totožným typem opaskového nákončí se v nedávné době zabýval J. Musil v souvislosti s nálezem ze Zaječic. Na základě srovnání několika kusů z našeho území i ze zahraničí konstatoval, že tato nákončí lze datovat do průběhu 14. století (Musil 2016, 6–8, obr. 2, 4).

Je otázkou, jak výše popsané artefakty interpretovat. Může jít o ojedinělé nálezy, které spolu mohou a také nemusí souviset, což se nápadně shoduje s nálezovou situací kolekce artefaktů z okolí Krnova. Na druhou stranu nelze vyloučit možnost, že je můžeme spojit s jednou ze zaniklých vesnic, které se mají nacházet v okolí Velké Bystřice. Mohlo by jít buď o Lhotku, nebo o Beranov. Obě vsi evidujeme v pí-